

צמא לדעת וללמוד — אך בכל זאת

רעות האובייקטיביות המכבידות עליהם. אך מסתבר כי ההיפך הוא נכון: ילדי מע"ל, המופלים לרעה, מקבלים מהמדינה הרבה פחות מילדי תל-אביב.

מה מקבל תלמיד היישוב הוותיק, בהשוואה לתלמיד מעלות?

● אם הוא לומד בבית-הספר חודש בירור שלים, למשל, צויד הבניין כולו בהסקה מרכזית. אם בית-הספר ישן — משתמשים בתנורים.

● בשיעור היסטוריה בכיתה ח' במע"ל לוח דיברה המורה, כמו בכל כיתה ח' אחרת, על ז'אנז'אק רוסו ועל וולטיר. אולם אם רצה תלמיד ללמוד לא רק על אולם אלה, כי אם גם לקרוא מיצירותיהם — הם — אין לו כל אפשרות. כי בבית-הספר מעלות אין ספרייה, אין אנציקלופדיה, ואין ספרייה אשר בהם יכולים התלמידים להיעזר במקרה הצורך. גם שלושת הכרטיסים של תרבות המצויים שם, נתקבלו כת"ר רומה מבית-הספר הראלי בחיפה. כך יוצא, שלא רק בבית אין לתלמיד מעלות ספרייה, אלא גם לא בבית-הספר.

● טענה מנהלת בית-הספר מעלות, בילהה שביט: "מתוך 15 כיתות, לפחות שבע שייך גו את החומר של תוכנית משרד החינוך

בסוף השנה. אבל זה לא מספיק. הם לא ידעו מה זה שוברט, למשל. כי כל מה שחורג טיפה מתוכנית הלימודים — אבוד לביניהם."

● כל בית-הספר בישוב הוותיק מצויד במעבדה, בה נעזרים המורים בשיעורי הטבע. במעלות אין זכר למעבדה כזו. מור רה ביקש לרכוש דגם של ריאות להסברת השיעור. אך לכך דרושות עשר לירות — ואין בתקציב בית-הספר עשר לירות מיותרות. כך חייב המורה לדבר על תהליכי הגשימה במונחים מופשטים לגמרי, להעזר בציורים על גבי הלוח. מה יזכור התלמיד משיעור זה?

● כאשר מצטרף עולה חדש לכיתה של בית-הספר ותיק חוגגים חברי-כיתה את בואו נרתמים בהתלהבות למיבצע קליטתו של העולה החדש. למעלות מגיעים עולים חדשים כל הזמן. כאשר מגיע עולה כזה, בן 11, למשל, ואינו יודע מלה עברית, אי-אפשר להכניסו לכיתה א' או ב'. מצרפים אותו לכיתה ה', והוא נסחב אומלל אחרי חבריו הוותיקים יותר, כשהוא חסר כל בסיס להשתתף אליהם.

מכיוון שכמעט בכל כיתה יש כמה כאלה, ומכיוון שאין סכוי שמשוה מבחן יוכל לעזור להם, נאלצים המורים לתת להם שיעורי-עזר בעברית. אלא שלרשות המורים אין אפילו ספרייה-עזר. כל מורה צריך להתחיל להמציא את השיטה, ולכתיב עזר התלמיד את כל הלמוד. הלימוד אין פלא אם לעתים תכופות אין לשיעורים אלה כל תוצאות.

מנהלת בית-הספר הגתה אמנם את הרעיון של חיבור חומר והדפסתו באופן עצמאי. אך לצורך זה דרושה לה ככונת שיכפול. משרד-החינוך לא היקצה את הכסף לציוד בלתי-ריגלי זה. המנהלת השיגה ממבקר קרת סקוטית תרומה התחלתית של 200 ל"י; כרטיס-הגרלה במסיבת חנוכה של בית-הספר הכניסה עוד 100 ל"י.

דרושות עדיין 150 ל"י נוספות. מי יתרום אותן?

● בבית-הספר במעלות מלמדים 24 מורי רים, כולל המנהלת. ששה מהם גברים, ועשר הן חילות בשרות סדיר. מתוך עשר החילות-המורות — רק שלוש סיימו בית-ספר תיכון. עם כל הרצון הטוב שלהן — ויש להן רצון טוב — קשה להן, אחרי חודש אחד של הכשרה פדגוגית, למלא תפקיד המיועד למורה מוסמכת ומנוסה, אם לא למורה שעברה, נוסף על כך, הכשרה מיוחדת. ומה עוד, שאין בבית-הספר הזה מורי רים ומחנכים ותיקים, היכולים לשמש דוגמה למורות הצעירות ולעזור להן בפתרון הבעיות המתעוררות בפניהן. ואילו מעט הנסיון, שמורה-חיילת צוברת בשנתיים של שירות, הולך לאיבוד עם שחרורה מן הצבא.

★ ★ ★

אין אפילו קצין אחד

תלמידים נעולות משול רוצ המשתתף בתחרות. כשמישקולת-ברזל כבדה קשרו רה לרגליו.

אומנם, הוא עושה כמיטב יכולתו להתקדם. אך עם כל המאמצים יצליח רק בקושי להרביץ את אחרון הרצים האחרים, שרגליהם חופשיות. מראש ניטל ממנו הסכוי להיות בין הראשונים, או אפילו להגיע לרמתם של הרצים הבינוניים.

אילו היה זה מירוץ פרטי, בין זיילבר בניטה, למשל, לבין יורם בן-טובים, יתכן שלא היה כל צורך לכתוב את המאמר הזה. אבל מדינת ישראל מבוססת על ההנחה הדמוקרטית, שכל אזרחיה שווים, וכי לכל ילד מילדיה חייבת המדינה לתת סיכוי שווה להצליח בחיים. אך לילדי מעלות אין אפילו סכוי התחלתי.

לאלה המעדיפים את קר-המחשבה האומר כי אנו עם קטן בים עויין גדול, ועל כן כל אזרח בישראל חייב להיות בעל רמה גבוהה, כדאי לציין עובדה סטטיסטית קטנה: בין כל הצעירים שסיימו את בית-הספר במעלות בכל שנות קיומו, והתגייסו אזרחי-לצבא, אין עד היום הזה אפילו קצין אחד.

במדינה

המשק

מסיעה בים

מנהיג היודע לומר לעם את האמת — שווה הרבה. אך מנהיג היודע להודות בזמן בטעותו — שווה זהב. מנהיגים מסוג זה כמעט ואין בישראל. ובמיוחד לא — לוי אשכול. לכן, כאשר נודע לאורח הישראלי, בשבוע האחרון, של מען בניית מספנות ישראל נזרקו לים עשרים מיליון לירות, יכלו רק התמימים לשער שלוי אשכול יודה באשמה. הוא אמנם היכה על-חטא, אך לא את עצמו.

מחלת הענקים. בניית מספנות ישראל הייתה הרפתקה שנונה מראש לכליה. מריכיות זאת אפילו הידיעות המעטות שהודו לפי משרד-האוצר.

במשך שלוש שנים נקברו בכניה 18.5 מיליון לירות. השנה הרביעית הייתה צריכה לעלות עוד 4.5 מיליון ל"י, ואילו תוך שנתיים היה צריך סכום ההשקעה לעלות פי שניים. הכל למען הקמת מפעל לבניה ותיקון אוניות, המשתרע על מאתיים ושבעים דונאם, והמעסיק אלפיים עובדים. בסופו של דבר הייתה צריכה המספנה באזור הקיי שין לייצר אוניות עצומות בהספק של 80,000 טון לשנה (יותר מפי שבע מנפחה של תיאודור הרצל, למשל).

ברוח, איפוא, שבשביל הצריכה המקומית המצומצמת, מהווה מפעל מסוג זה תוחלת להריגת זבובים. קשה לשער גם שמספנות ישראל יוכלו, בתנאים הטובים ביותר, לעמוד בתחרות נגד ענקים ימיים, כאנגליה או יפאן. התנאים הטובים ביותר, פרושם, בראש ובראשונה: תעשיית-עזר צנפה ורגי-טבילית, כגון בתי-חרושת לייצור חלקים. תנאים כאלה אינם קיימים בארץ. על כך מצביע כבר נסיון הייצור הראשון של המספנות. היה זה ביצוע הזמנה קטנה, יחסית, של משרד-הבטחון. הוא עלה למפי על הפסד של מאה אלף לירות.

מי האשם? במצב זה יכול היה עדיין לוי אשכול לומר לציבור: "טעיתי. הטעות שלי עלתה 18.5 מיליון לירות. אבל אם לא נסוג מיד, היא תעלה כפליים". אילו עשה זאת, היה הוא לפחות הוגן. אך הוא לא הגיע לדרגה זו. לכל היותר היה מסוגל לגמגם: "אני לא רציתי. אני פחדתי מהתחלה. אבל שיכנעו אותי".

דבר המתבקש מאליו היה, ששר-האוצר יצביע על היועץ, אשר פיזר ביד קלה מיליונים לא-לו. אך לוי אשכול הצביע על נאשם שונה לגמרי: הפועל. הוא האשם, כי הוא דרש יותר מדי. יותר מאשר מספנות ישראל היו מסוגלות לשלם לו. כך נודע, סוף-סוף, בגלל מי הלכו המיליונים לטמיון. בצירה זו ניסה אשכול להרוג שתי צפרי-רים באבן אחת:

● לטהר את עצמו ואת אנשיו מכל אש-מה: את המספנות צריך לסגור — לא מפני שכל התיכנית הייתה מפוקפקת מתחילתה, אלא בגלל הפועלים, הבאים בדרושות כה מזורות כמו קופת תגמולים, ארוחות חמות וכו'.

● הוא בא בסחיטה גלויה אל כל שאר הפועלים. כי מאז קיבלה ההסתדרות את החלטתו בדבר הקפאת-השכר, שורר מצב מתוח במקומות עבודה רבים, והוועדה המארגנת של ועדי-הפועלה כבר מתכוננת לארגן את השביתות הראשונות בכמה בתי-חרושת. אשכול החליט, לכן, להשתמש בפרשת מספנות ישראל כשטו נגד שאר ועדי-הפועלים. הוא יכריז שבטעות: "אם תשבתו, או אם תדרשו הפטת תנאים — נסגור את המפעל. ממש כמו במספנות." כך מקווה אשכול להשתמש במספנות, שנועדו לבניין אוניות, כדי להטביע את ספינות התקוממות הפועלים.

עתונות

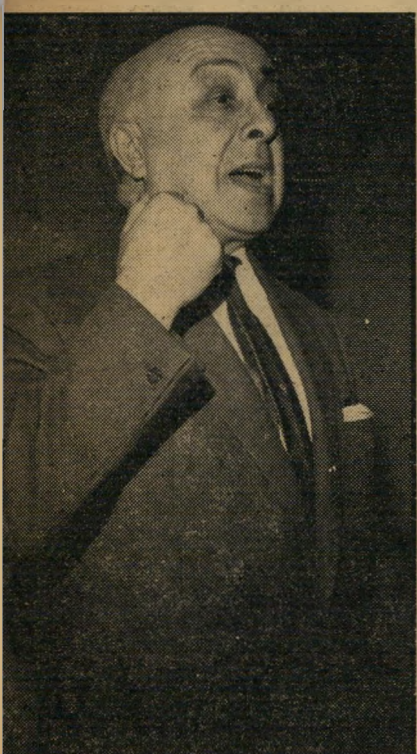
מה יותר לכתוב?

דקירת הנער שאול סולימאן, בקטטה שפרצה בראשון-לציון לפני שלושה חודשי-שיים, בין יהודים וערבים (העולם הזה 1310), הדליקה אור אדים בפני אורחי המדינה. לאות-הזרה שמו לב בעיקר עתונאים, אשר כיסו את התקרית או כתבו עליה מאמר-מעורכת. בכל כתיבהם בלטה נימה אחת: ראות, שביקשה להשוף את שורש התיכור כים הבין-לאומיים.

רק ד"ר הרצה רוזנבלום, עורך ידיעות אחרונות, היה יוצא-דופן. במאמר רווי שיני-אה הצדיק את הצעירים העבריים, שעשו שפטים בסועלים הערביים של ראשון. רק

שפה זו מובנת להם, קבע רוזנבלום (60). בערבים, לדעתו, יש לספל בכמות, דקירות, צליפות ויריות.

קורא שלא יכול היה להשלים עם דברי הדוקטור היה כתב על המשמר, אמנון קפליוק. לקפליוק הצעיר נראו דברי רוזנבלום כהסתה גזענית פרועה, והשלכה של כל הפחדים והשיגאה של יהדות למודת פוגרומים, שמצאו עתה ביטוי בקריאה לפוגרום נגד הערבים. הוא פנה לוועדה לאתיקה מקצועית שליד אגודת-העתונאים, שתרוץ במאמרו של רוזנבלום ותגנה אותו, בהתאם לסעיף 5 של תקנון האתיקה, האר

עורך רוזנבלום

רק שפה זו מובנת להם

סר "הסתה אישית". דברי רוזנבלום, טען, הם קריאה ברורה לרצח.

מכתב שני. כעבור ימים מעטים קיבל קפליוק תשובה מיו"ר ועדת האתיקה, עורך הבוקר גבריא, ("ציפ") ציפרוני. חיונה ציפרוני את דעתו: אין הוועדה יכולה להיכנס, פרשה זו, מאחר שזה עניין של צורת כתיבה וחופש כתיבה.

קפליוק הממורמר פירסם בעתונו את תוכן פנייתו לאגודת העתונאים, ואת תשרי-בת ציפרוני, והיה סבור שהפרשה אבודה. אלא שלפתע קמה ועדת האתיקה לתחיה. הסתבר כי איש מחברי הוועדה לא ידע על חילופי המכתבים, וכי ציפרוני השיב לקפליוק על דעת עצמו, מבלי להיוועץ באיש.

כונסה מיד ישיבה דחופה של הוועדה, ואמנון קפליוק קיבל מכתב שני, בו נאמר לו כי מכתבו של ציפרוני אליו בטל ומי-בטל. חתמו על מכתב זה מזכיר אגודת העתונאים רון, ומזכיר ועדת האתיקה זאב שיף.

"הסתה לפוגרום!" הישיבה שהוקם דשה לחלונת קפליוק הייתה אחת הסוערות בתולדות ועדת האתיקה. הובע אמנם השש לנגוע בנקודה עדינה, פן ייפגע חופש הביטוי והכתיבה. אך בסופו של דבר, הגיעה הוועדה למסקנה כי מאמרו של רוזנבלום חרג מתחומי המותר. "כתיבה פוגרומית!" האשים אחד מחברי הוועדה, "פשוט לפוגרום!"

לבסוף התקבלו שתי החלטות:

● להמליץ על שינוי סעיף 5 של תקן-גון האתיקה — במקום איסור "הסתה אישית", יש לאסור כל הסתה שהיא למעט אילמות. רק אחרי ויכוח ארוך הוחלט לא להוסיף את המלה "גזענית". הצעת התיקון תועלה באסיפה הקרובה של האיגוד הארצי של עתונאי ישראל.

● להפנות את תשומת לבו של ועדת העורכים של היומונים למאמרו של רוזנבלום, מתוך פניה כי העורכים ימצאו לנכון לנקוט פעולה כלשהי.

הצעה שלישית, של איש דבר ז'אן דני, אל לפרסם הודעת גינוי, נפלה.

ללמוד!